

Zaak C-722/22**Verzoek om een prejudiciële beslissing****Datum van indiening:**

24 november 2022

Verwijzende rechter:

Sofiyski gradski sad (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

22 november 2022

BESLISSING

[...] [OMISSIS]

Sofiyski gradski sad (rechter voor de stad Sofia, Bulgarije), strafkamer [...] [OMISSIS]

[...] [OMISSIS]

Procedure krachtens de artikelen 485 e.v. NPK [Nakazatelno-protsesualen kodeks, Bulgaars wetboek van strafvordering] en artikel 267, tweede alinea, VWEU

- 1 Volgens de uitlegging door de Varhoven kasatsionen sad (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Bulgarije) staat het nationale recht in de weg aan de confiscatie van een motorvoertuig dat door een georganiseerde criminele groep is gebruikt voor het vervoeren van accijnsgoederen zonder banderol. Tegelijkertijd moet ervan worden uitgegaan dat het motorvoertuig volgens het Unierecht een hulpmiddel vormt en dat in dat geval de rechter moet nagaan of confiscatie noodzakelijk is.
- 2 Derhalve moet een verzoek om een prejudiciële beslissing worden ingediend. Op grond van de bovengenoemde redenen wordt het volgende

BESLISSING gegeven:

Het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

- 3 **Prejudiciële [vraag]**

Is het verenigbaar met artikel 2 juncto artikel 1, derde gedachtestreep, van kaderbesluit 2005/212 om een nationale wet aldus uit te leggen dat een vrachtwagen (trekker en aanhanger), die door leden van een georganiseerde criminele groep is gebruikt voor het loutere bezit en het vervoer van grote hoeveelheden accijnsgoederen (sigaretten) zonder banderol, niet kan worden geconfisqueerd als hulpmiddel?

4 Unierecht

Kaderbesluit 2005/212/JBZ van de Raad van 24 februari 2005 inzake de confiscatie van opbrengsten van misdrijven, alsmede van de daarbij gebruikte hulpmiddelen en de door middel daarvan verkregen voorwerpen (PB 2012, L 68, blz. 49; hierna: „kaderbesluit 2005/212”)

Nationaal recht

- 5 Nakazatelen kodeks (Bulgaars wetboek van strafrecht; hierna: „NK”), [...] [OMISSIS] in de op het tijdstip van het strafbare feit geldende versie, DV [Bulgaars publicatieblad] nr. 60/11

Zakon za aktsizite i danachnite skladove [...] [OMISSIS] (Bulgaarse wet inzake accijnzen en belastingentrepots; hierna: „ZADS”)

Interpretatief arrest nr. 2 van 18 december 2013 van de VKS [Varhoven kasatsionen sad, hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Bulgarije] [...] [OMISSIS]; hierna: „interpretatief arrest 2/13”

- 6 Krachtens artikel 321, lid 3, punt 2, juncto lid 2, NK wordt deelname aan een criminele groep om zich te verrijken, bestraft met een vrijheidsstraf van drie tot tien jaar.

Krachtens artikel 234, lid 2, punt 3, juncto lid 1, NK wordt het loutere bezit van accijnsgoederen zonder banderol, indien deze wettelijk is voorgeschreven en wanneer het voorwerp van het misdrijf grote hoeveelheden omvat, bestraft met een „vrijheidsstraf” van twee tot acht jaar, alsmede met de „intrekking van het recht om bepaalde beroepen of activiteiten uit te oefenen”.

Krachtens artikel 2, punt 2, ZADS zijn tabaksproducten accijnsgoederen. Volgens artikel 11 ZADS zijn sigaretten tabaksproducten. Overeenkomstig artikel 4, punt 7, ZADS wordt de verschuldigde accijns betaald door middel van de aankoop van een banderol. Deze wordt op de accijnsgoederen aangebracht, artikel 20, lid 2, punt 6, en artikel 64, ZADS.

Bijgevolg vormen sigaretten accijnsgoederen, waarvan het loutere bezit het absoluut noodzakelijk maakt om daarop een banderol aan te brengen.

- 7 Krachtens artikel 53, lid 1, onder a), NK worden voorwerpen van een persoon geconfisqueerd die als hulpmiddel zijn gebruikt voor het opzettelijk begaan van een misdrijf. De wettelijke regeling luidt:

„Artikel 53, lid 1: Ongeacht de strafrechtelijke verantwoordelijkheid worden geconfisqueerd:

a) zaken die de schuldige toebehoren en die waren bedoeld of hebben gediend voor het begaan van een opzettelijk misdrijf.”

Een motorvoertuig dat is gebruikt voor het begaan van een misdrijf, wordt naar nationaal recht en volgens de nationale rechtspraak doorgaans als hulpmiddel beschouwd.

- 8 Volgens de nationale rechtsleer vormen accijnsgoederen zonder banderol voorwerp van het misdrijf bedoeld in artikel 234, lid 1, NK. Het misdrijf wordt feitelijk begaan door de feitelijke macht over de goederen uit te oefenen.

In de rechtspraak is de vraag gerezen of de voor het vervoer en de opslag van deze goederen gebruikte vrachtwagens hulpmiddelen vormen en dus moeten worden geconfisqueerd bij de schuldigen.

In zijn interpretatief arrest 2/13 heeft de VKS geoordeeld dat in de gevallen waarin goederen zonder banderol als voorwerp van het in artikel 234 NK bedoelde misdrijf in een voertuig worden aangetroffen, dat voertuig geen hulpmiddel vormt. Derhalve kan [het voertuig] niet krachtens artikel 53, lid 1, onder a), NK als hulpmiddel worden geconfisqueerd.

Aan dat oordeel ligt de opvatting ten grondslag dat de strafbare handeling bestaat in het „loutere bezit” van accijnsgoederen zonder banderol, dat „[wordt uitgeoefend] los van de plaats waar de voorwerpen zich bevinden”, „ongeacht waar en hoe zij zijn opgeslagen, bewaard, enzovoorts”.

De VKS heeft geoordeeld dat „voor zover het loutere bezit wordt uitgeoefend door de invloed op het voorwerp van het misdrijf, het voertuig of het vervoermiddel, waarin de accijnsgoederen zonder banderol zijn aangetroffen, alleen moet gelden als een plaats waar de feitelijke macht over de goederen wordt uitgeoefend”.

De VKS kwam tot de volgende conclusie:

„Het voertuig of vervoermiddel, waarin accijnsgoederen zonder banderol worden aangetroffen, die voorwerp zijn van een misdrijf in de zin van artikel 234 NK, valt niet onder de confiscatie overeenkomstig artikel 53, lid 1, onder a), NK.”

Feiten

9 Op grond van onherroepelijke rechterlijke beslissingen ([goedkeuring] van een overeenkomst [met het openbaar ministerie] van 12 maart 2015 en een strafvonnis van de verwijzende rechter van 23 juni 2016, dat door de Apelativen spetsializiran nakazatelen sad (bijzondere strafrechter, Bulgarije) bij arrest van 13 april 2018 is gewijzigd, dat opnieuw is gewijzigd door de VKS bij arrest van 8 oktober 2018) worden de volgende feiten vastgesteld met betrekking tot het verzoek om een prejudiciële beslissing:

1) AP, BP, OP en PG hebben van augustus 2011 tot juni 2012 deelgenomen aan een georganiseerde criminele groep, die tot doel had zich te verrijken door het plegen van misdrijven in de zin van artikel 234 NK (namelijk het loutere bezit van sigaretten zonder banderol), hetgeen krachtens artikel 321 NK een misdrijf vormt. Voor dat feit is AP met een „vrijheidsstraf” van drie jaar, en zijn BP en OP met een „vrijheidsstraf” van een jaar en PG met een „vrijheidsstraf” van zes maanden bestraft; aan AP, BP en OP zijn de straffen voorwaardelijk opgelegd.

2) Deze georganiseerde criminele groep vervoerde in de tweede helft van augustus 2011 sigaretten zonder banderol van Griekenland naar Bulgarije, waarbij zij een vrachtwagen gebruikten die bestond uit een trekker van het merk Scania [...] [OMISSIS], die eigendom was van OP, en een aanhanger [...] [OMISSIS], die feitelijk op 10 augustus 2011 door OP is gekocht.

Op 19 augustus 2011 liep de trekker, in de aanhanger waarvan de sigaretten zonder banderol waren geladen, op de weg van Athene (Griekenland) naar Thessaloniki (Griekenland) schade op. Daarom kochten AP, BP en GB op 20 augustus 2011 van een particulier in Bulgarije een gebruikte trekker van het merk MAN [...] [OMISSIS]; de koopprijs betaalden zij met contant geld; zij namen de trekker onmiddellijk in bezit en overhandigen hem aan OP, die hem op 21 augustus 2011 naar Griekenland reed. Daar koppelde hij de nieuwe trekker aan de aanhanger, die was geladen met de sigaretten zonder banderol (313 500 pakjes sigaretten met een waarde van 2,348 miljoen Bulgaarse lev [BGN], ongeveer 1,2 miljoen EUR).

Vervolgens reed OP op 23 augustus 2011 met de vrachtwagen naar Varna (Bulgarije), waar de sigaretten in een opslagruimte zijn gelost. De sigaretten zijn op 24 augustus 2011 door de politie in beslag genomen.

Voor dit misdrijf is aan AP een vrijheidsstraf van een jaar en elf maanden, aan BP en OP een vrijheidsstraf van een jaar en aan GB een vrijheidsstraf van vier jaar opgelegd; aan AP, BP en OP zijn de straffen voorwaardelijk opgelegd.

3) In het kader van de [door de rechter] goedgekeurde overeenkomst [met het openbaar ministerie] met betrekking tot een ander misdrijf is de trekker van het merk Scania [...] [OMISSIS] geconfisqueerd.

De verwijzende rechter heeft ambtshalve onderzocht dat hij niet hoeft te beslissen over de confiscatie van de aanhanger [...] [OMISSIS] en de trekker van

het merk MAN [...] [OMISSIS] (in de strafprocedure zijn deze niet in beslag genomen).

- 10 De volgende aanvullende feiten hebben niet direct betrekking op de prejudiciële vraag:

De aanhanger [...] [OMISSIS] is op 10 augustus 2011 door OP gekocht, door de koopprijs te betalen en de aanhanger onmiddellijk in ontvangst te nemen; er is daarover echter officieel geen notarieel gewaarmerkte koopovereenkomst gesloten. Op grond daarvan heeft er formeel geen rechtsgeldige eigendomsoverdracht plaatsgevonden¹.

De trekker van het merk MAN [...] [OMISSIS] is op 20 augustus 2011 gekocht door AP, BP en GB, waarbij zij de koopprijs volledig hebben betaald aan de (bovengenoemde) particulier en het eigen bezit² van de machine hebben verkregen. Nadat de sigaretten op 24 augustus 2011 in beslag zijn genomen, is de eigendom van de trekker bij schriftelijke koopovereenkomst van 29 augustus 2011, welke notarieel is gewaarmerkt, van de particulier naar een derde overgegaan, waarbij het niet een van de veroordeelden betrof (deze derde stelt dat hij alleen zijn handtekening heeft gezet en niets van de zaak weet; hij heeft noch een koopprijs betaald, noch de trekker ooit gezien). Om die reden is de derde formeel gezien eigenaar geworden van de trekker nadat het misdrijf is gepleegd.

Deze omstandigheden kunnen alleen belangrijk zijn wanneer wordt vastgesteld dat het in beginsel mogelijk is de trekker en de aanhanger als hulpmiddelen te confisqueren. In dat geval zal nader moeten worden onderzocht of zij toebehoren aan de veroordeelden (die de koopprijs ervoor hebben betaald, onmiddellijk het eigen bezit ervan hebben verkregen en ze meteen hebben gebruikt om een misdrijf te begaan) of dat zij aan een derde toebehoren (in het geval van de aanhanger bijvoorbeeld de persoon die de door hem geëiste koopprijs heeft verkregen en de aanhanger aan OP heeft overhandigd; in het geval van de trekker de persoon die de koopovereenkomst als koper heeft ondertekend).

In het kader van dat nadere onderzoek zal de verwijzende rechter de aanwijzingen van het Hof in de zaak C-505/20 [arrest van 12 mei 2022, RR en JG (Bevriezing van voorwerpen van derden), ECLI:EU:C:2022:376] in aanmerking nemen en zo nodig wederom een verzoek aan het Hof richten.

Motivering van de prejudiciële vraag

¹ Noot van de vertaler: Naar Bulgaars recht moeten koopovereenkomsten inzake voertuigen de vorm hebben van een notariële akte.

² Noot van de vertaler: Qua begrippen wordt in het Bulgaarse recht onderscheid gemaakt tussen „държане” (darzhane, letterlijk: houden, in casu telkens vertaald met „louter bezit”), louter bezit zonder eigendoms-/eigen bezit-wens en „владение” (vladenie, letterlijk: bezit), bezit met eigendoms-/eigen bezit-wens. Aangezien in de brontekst op deze plaats het tweede begrip wordt gebruikt, wordt het onderscheid in casu door „eigen bezit” verduidelijkt.

11 Toepasselijke bepalingen

Aangezien de misdrijven in 2011 zijn gepleegd, is richtlijn 2014/22 niet toepasselijk. Derhalve [ziet] de prejudiciële [vraag] op de uitlegging van kaderbesluit 2005/212. Zoals uit de eerste overweging blijkt, moet met [het kaderbesluit] de naar financieel gewin strevende grensoverschrijdende georganiseerde criminaliteit worden bestreden. Bijgevolg moet het kaderbesluit ook toepasselijk zijn op strafbare nevenactiviteiten van de georganiseerde criminaliteit, zoals de verboden invoer van sigaretten zonder banderol uit een lidstaat naar een andere lidstaat, waar deze sigaretten naar worden vervoerd en opgeslagen.

Het Hof heeft bovendien geoordeeld dat voormeld kaderbesluit in alle gevallen toepasselijk is waarin in het nationale recht in een vrijheidsstraf van meer dan één jaar is voorzien (arrest van 14 januari 2021, [Okrazhna prokuratura – Haskovo en Apelativna prokuratura – Plovdiv], C-393/19, ECLI:EU:C:2021:8, punten 38-41). Aan deze voorwaarde is in het hoofdgeding (zie hierboven punt 7) voldaan, aangezien de opgelegde straffen voor een deel hoger zijn uitgevallen.

12 Prejudiciële vraag

Uit het feit dat onder de derde gedachtestreep in artikel 1 van kaderbesluit 2005/212 niet wordt verwezen naar de nationale rechtsorde volgt dat het begrip „hulpmiddel” los van de nationale bijzonderheden één en dezelfde inhoud moet hebben.

12.1. Veroordeling wegens deelname aan een georganiseerde criminele groep

De deelname aan een georganiseerde criminele groep valt binnen de werkingssfeer van kaderbesluit 2008/841 van de Raad van 24 oktober 2008 ter bestrijding van georganiseerde criminaliteit (PB 2008, L 300, blz. 42).

In het onderhavige geval staat vast dat de aanhanger en de trekker door leden van een criminele groep zijn gekocht en direct daarna zijn gebruikt om misdrijven te plegen, die de criminele activiteiten van deze organisatie tot voorwerp hadden. De vraag rijst of ervan moet worden uitgegaan dat de koop en het gebruik van deze voorwerpen een vorm van deelname aan deze criminele organisatie overeenkomstig artikel 2, onder a), van kaderbesluit 2008/841 uitmaakten. Indien dat het geval is, vormen deze voorwerpen (de aanhanger en de trekker) hulpmiddelen voor de deelname aan een criminele organisatie in de zin van artikel 3, derde gedachtestreep, van kaderbesluit 2005/212³.

12.2. Veroordeling wegens het loutere bezit van sigaretten zonder banderol

³ Noot van de vertaler: waarschijnlijk wordt hier artikel 1, derde gedachtestreep, van kaderbesluit 2005/212 bedoeld.

In het hoofdgeding staat vast dat de sigaretten zonder banderol uit Griekenland naar Bulgarije zijn vervoerd in een aanhanger achter een trekker. Het gaat daarbij om afzonderlijke voorwerpen: de sigaretten waren in de aanhanger geladen, terwijl de trekker de aanhanger voortbewoog. Dat wil zeggen dat de trekker alleen is gebruikt voor het vervoer van de sigaretten, terwijl de aanhanger is gebruikt voor het vervoer en het opslaan gedurende het vervoer.

Voor deze twee gevallen rijst de vraag of de trekker en de aanhanger in de zin van artikel 1, derde gedachtestreep, van kaderbesluit 2005/212 als hulpmiddelen zijn gebruikt bij het plegen van een misdrijf, dat in het nationale recht overeenkomt met het strafbaar feit „louter bezit van accijnsgoederen”. Meer in het bijzonder rijst de vraag, of de omstandigheid dat het nationale recht niet het vervoer van sigaretten zonder banderol, maar alleen het loutere bezit ervan strafbaar stelt, ertoe leidt dat wanneer de sigaretten zonder banderol in dezelfde vrachtwagen zijn opgeslagen als waarin zij worden vervoerd, moet worden geconcludeerd dat deze vrachtwagen – de trekker en de aanhanger – geen hulpmiddel vormt.

13 Beoordeling door de verwijzende rechter

De koop van de aanhanger en de trekker door leden van een criminele organisatie om ze te gebruiken voor de criminele activiteiten van deze organisatie maakt deel uit van de interne betrekkingen van deze groep. Bijgevolg vormen deze voorwerpen (de aanhanger en de trekker) hulpmiddelen bij het misdrijf, dat bestaat in de deelname aan een dergelijke groep.

Het nationale recht stelt het loutere bezit van accijnsgoederen zonder banderol strafbaar, maar niet het vervoer ervan. Nochtans betekent dat niet dat gedurende dat vervoer geen sprake is van louter bezit van de goederen. Het loutere bezit ervan wordt integendeel juist uitgeoefend door het inladen ervan in en het vervoeren ervan door het voertuig. Het loutere bezit vormt de feitelijke macht over de goederen en bij het vervoer ervan is er juist sprake van een vorm van een dergelijke feitelijke macht. Het voertuig (de aanhanger en de trekker) is bijgevolg een hulpmiddel waardoor het loutere bezit van de goederen wordt uitgeoefend.

Derhalve zijn beide voorwerpen (de aanhanger en de trekker) hulpmiddelen om beide misdrijven te plegen, die door onherroepelijke rechterlijke beslissingen zijn vastgesteld.

14 Belang van een beslissing door het Hof

Indien het Hof zou oordelen dat de trekker en/of de aanhanger hulpmiddelen vormen in de zin van artikel 1, derde gedachtestreep, van kaderbesluit 2005/212, zou de verwijzende rechter over de mogelijke confiscatie daarvan moeten oordelen overeenkomstig artikel 53, lid 1, onder a), NK.

In dat geval moet [hij] de rechtsbetrekkingen tussen de veroordeelden en de personen die hun rechten hebben overgedragen (in het geval van de trekker eveneens met het oog op de volgende verkrijger), grondig onderzoeken om vast te

stellen of deze voorwerpen moeten worden geconfisqueerd, waarbij rekening wordt gehouden met de waarborgen om de grondrechten te eerbiedigen overeenkomstig artikel 5 van kaderbesluit 2005/212, met inbegrip van het eigendomsrecht, respectievelijk met de verlening van doeltreffende rechtsmiddelen om deze rechten te beschermen overeenkomstig artikel 4 van dat kaderbesluit.

[...] [OMISSIS]

WERKDOCUMENT